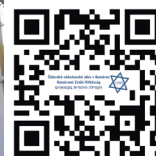

FERGETEGES KONCERTTEL ÜNNEPELTÜK A PURIMOT

ZARÁNDOKOK

„Hosszú évek munkája volt, amíg sikerült kiépíteni azt a bizalmi viszonyt a közösségekkel, amelynek köszönhetően szabadon tudtam dolgozni...”

3

KÖZÉPKORI UTAZÓK

„A 2000-es évek végén ösztöndíjjal kutattam olaszországi könyv- és kéziratárakban, ott találkoztam Az utazások könyve ősnymtatványával.”

5

KÖNYVAJÁNLÓ

„Új regényem, a Tel-Aviv macskája a tel-avivi Dizengoff utcában, egy könyvesboltban játszódik. A könyv novemberben jelent meg...”

6

Purim a Menházban

Március 2-án, hétfőn este fél ötkor találkoztunk a komáromi Menházban, hogy közösen köszöntsük purim ünnepét. A zsinagógában megjelenteket Paszternák Tamás programkoordinátor üdvözölte. A vidám – a Közel-Keleten pár órával korábban kitörő újabb háború árnyékában megrendezett – ünnepséget a pozsonyi Pressburger Klezmer Band fergeteges koncertje tette emlékezetessé. A tradicionális dallamok, az énekszó, a modernebb számok magukkal ragadták a közönséget. Sokszor együtt énekeltünk a fellépőkkel.

Eszter könyvét, a Megilát Hemera Ákos rabbi jelölt olvasta fel a zsinagógában. Hámán nevének elhangzásakor szóltak a kereplők, a sípok,... A finom, kóser ételeket a Wallenstein Zoltán teremben fogyasztottuk el, itt hallgattuk meg vendégelőadóink ünnepi tanítását is, megismerve purim hagyományait, máig ható üzenetét. Imát mondtuk a mielőbbi szentföldi békéért, az izraeli hadseregért.

A hagyományos purimi tombolát Paszternák András vezette, a sorsolásban aktív szerep jutott a legfiatalabb résztvevőknek is. Köszönet mindazoknak, akik a program előkészítésében és lebonyolításában közreműködtek!

PA

Széder este

A Komáromi Zsidó Hitközség idén is megrendezi hagyományos széder estjét, melyre **2026. április 1-jén, szerdán (első széder) 18:00-tól** kerül sor a Menházban, Riszovannij Mihály vezetésével. Jelentkezni március 23-ig lehet a kile@menhaz.sk címen.

Változások a temetőben

A komáromi zsidó temetőben egy kódos beléptető került felszerelésre a kapura. Ez biztosítja, hogy ne legyen nyitva a sírkert ajtaja. A belépni kívánók a KZSH titkárságán, illetve a temető bejáratánál kihelyezett telefonszámokon tudják igényelni a kódot. Az intézkedéssel párhuzamosan fejlesztésre került a temető kamerarendszere.

Fotó: Kollár Zoltán

Több évszázados jelenlét Mosonmagyaróvár zsidó közössége

Budapesten, a Csányi5 nevű közösségi térben egy sorozat kezdeteként a mosonmagyaróvári zsidó közösségről nyílt kiállítás. Az intézmény vezetője, Heisler András köszöntötte a megjelenteket. Szeretnék bemutatni azokat a kis közösségeket, amelyek ma is működnek és sokat tettek azért, hogy a magyarországi zsidóság fennmaradjon. Az eseményen beszédet mondott dr. Grósz Andor, a

Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke és Radnóti Zoltán főrabbi, aki egyben a helyi közösség rabbija is. A hitközséget az elnök, Ligeti László mutatta be. A rendezvényen a szombathelyi és komáromi hitközség is képviseltette magát. A kiállítás március 20-ig tekinthető meg Budapesten, a Csányi utca 5-ben.

Múltunk öröksége Litomericzky Nándor gyűjtéséből

„A nagyszerű szent András temploma, mint a néhány hónappal előbb kitört s a fél várost romba döntött tűz áldozata (megi.: tűzvész 1848. szeptember 17.) még gyászos romokban volt, csak egy pár merész, csaknem papír könnyűségűnek látszó övezete dacolt az elemekkel. A többi templomok a bombázás által váltak haszonvetetlenekké, csupán a Rozália-kápolna maradt fönn némi épségben, s ez lett a szegény komáromiak Mekkája és Medinája súlyos napjaikban. Tény az, hogy a zsidó és keresztény egy imaházban tartó isteni szolgálatát. A francia „Debats“ nevű újságnak egyik segédszerkesztője, ki „Horn“ név alatt nálunk is ismeretes az irodalomban, de kinek valódi neve Einhorn, és rabbi-segéd volt Pesten, mint Komáromba menekült tartotta Klapka tábornok engedelmeivel s az egész tábornok jelenlétében ezen isteniszolgálatot a magyar őrseregben levő több száz főnyi zsidóság számára a komáromi protestáns imaházban, s minthogy a szegény menekültek nem volt papi ruhája, egy kat. pap kölcsönözte neki ez alkalomra.” (Katolikus Hetilap, 21. évfolyam, 7. szám, 1868. 02. 13., 51-52. oldal)

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bankunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Pasternák Antal (Komárom), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, **a KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A KZSH-t, a Shalom klubot és a HH-t Kamenická Viera (Pozsony), Himmler György (Párkány), Perl Vera és anonim támogatóikat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Február során budapesti nyugdíjas csoport látogatott el a Menházba. Vendégeinket Saláth Magda és a Paszternák házaspár fogadta. A csapat megismerte közösségünk történetét, megtekintette a zsinagógát és mikromúzeumunkat.

Pészach ünnepe április 1-jén este kezdődik. Temetőnk ezen a napon délig látogatható. Április 2-án és 3-án főünnepek vannak, ekkor a temető és a KZSH titkársága zárva lesz. Április 4-től 7-ig félünnepek vannak. Az ünnep utolsó két napja április 8-9. (szerda-csütörtök) ismét főünnep, a temető és a titkárság zárva tart. Minden olvasónknak Kóser Pészachot kívánunk!

2026-ra támogatásban részesültünk Komárom városától a Shalom klub programjaira.

A Kisebbségi Kulturális Alapnál két pályázatunk lett sikeres. Lapunk, a Hitközségi Híradó és kulturális eseményeink nyertek támogatást. További beadott pályázataink elbírálása folyamatban vannak.

Február végéig elszámoltunk valamennyi 2025. évi pályázatunkkal.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Hagyomány a fényképeken Illyés Bencét kérdeztük

Szabadúszó dokumentarista fotós vagyok, judaisztika végzettséggel. Bár (tudomásom szerint) nem vagyok zsidó származású, kulturális érdeklődéstől vezérelve végeztem el az ORZSÉ-t és később a Paideia képzését is, illetve tanultam a Lundi Egyetemen is.

Miként kezdte követni a magyarországi zsidó zarándoklatokat? Mit érdemes ezekről tudni?

Magáról a jelenségről 2018-ban olvastam először, talán a Szombatban. Egy rövid, egy-
mondatos hír volt csak, amely tudatta, hogy

zarándokok érkeztek több ezres számban Bodrogkeresztúrra. Ez nagyon megmozgatta a fantáziámat, mivel akkortájt kezdtem bele komolyabban a fotózásba, így elraktároztam magamban, mint lehetséges fotótémát. Egy évvel később aztán fel is kerestem a zarándoklatot kamerával a kezemben, egyből beszippantott ez a különleges atmoszféra és történet, elhatároztam, hogy egy projekt keretében végigdokumentálom a magyarországi zsidó zarándoklatokat. Akkor még nem is tudtam, hogy legalább 14-18 zarándoklati helyszín van Magyarországon, ahova eltérő számban, de minden évben visszatérnek a főképp haszid zsidók.

Maguk a zarándoklatok bizonyos értelemben folytatásai azoknak a zarándoklatoknak, amelyeket a hívek még az élete során intéznek a rebbéhez, hogy tőle tanácsot, áldást kérjenek, vagy csak a közelségben legyenek. A misztikus elgondolás szerint a zarándoklat napján, amely a rebbe jórcájtjakor, vagyis a halálzási évfordulóján van, a lelke magasabbra emelkedik a fenti szférákban, a hívek pedig jelenlétükkel ehhez az emelkedéshez az imán keresztül maguk is hozzá tudnak kapcsolódni. A rebbe, aki egy közvetítőként van jelen a hétköznapi hívek és az Ö.való között a sírjánál elmondott imákat közvetítő az Ö.való felé, amelyek így könnyebben teljesülnek majd a haszidok hite szerint.

Hogyan fogadták a fényképezőgép jelenlétét a gyökereikhez visszatérők?

Először természetesen eléggé bizalmatlanul. Hosszú évek munkája volt, amíg sikerült kiépíteni azt a bizalmi viszonyt a közösségekkel, amelynek köszönhetően szabadon tudtam dolgozni közöttük. De így is minden alkalommal a zarándoklatokon az első pár óra ottlétem során több tucat embernek kell ugyanazokra a kérdésekre válaszolnom: ki vagyok, miért és kinek fotózok, és miért érdekel ez? Ezt már megszoktam és megvan-nak a szokásos válaszaim.

Mi jelentette a legnagyobb kihívást dokumentációs munkája során?

Az előbb említett bizalmi viszony kiépítése. Emellett azt mondanám, hogy mivel egy évben egy adott helyen csak egyszer, sokszor csak pár óráig tart a zarándoklat, így muszáj ez alatt a rövid idő alatt elkészíteni a jó képeket, mert csak egy év múlva lesz rá ismét lehetőség.

Változnak ezek a zarándoklatok egy-egy év, az évek távlatából nézve?

Egyrészt a többségi társadalom részéről megfigyelhető az érdeklődés növekedése – amikor elkezdtem ezt a projektet 2019-ben, még nem igazán volt ismert a jelenség a zsidó közösség számára sem. Azóta, részben az elmúlt évek nagyobb médiajelenlétének a zarándoklatokon, szinte közsismert tényné vált, hogy haszid zarándokok jönnek külföldről magyar falukba. Itt megjegyezném, hogy sajnálatos módon ezek a híradások szokszor játszanak rá a magyar társadalomban meglévő xenofóbiára is.

Maguk a zarándoklatok belső történései nagyjából állandók, azonban egyértelműen megfigyelhető az infrastruktúra növekedése sok helyen, zarándokszállások épülnek, új mikvék és imahelyek létesülnek, az is megfigyelhető hogy évről évre valamivel többen érkeznek a zarándokok.

Hol láthatják képeit, dokumentációs tevékenységének eredményeit az érdeklődők?

Fotóimból több kiállítás is készült 2019-2020 során az Amerikai Nagykövetség támogatásával, többek között a Csányi5-ben, a Klauzál 13-ban, a pécsi zsinagógában és a Miskolci Művészetek Házában is. Jelenleg egy fotókönyvön dolgozom, amely bemutathatná a hazai zsidó zarándoklatok világát a fotókon túl, az ott tapasztalt személyes történetekkel és szakmai információkkal együtt. A képeimet a Csodák vándorai oldalon tudják jelenleg megtekinteni az érdeklődők a Facebookon és az Instagramon.

88 történet '44-ből

Interjú Sziklainé Lengyel Zsófiával

Kérjük, röviden mutakozzon be a Hit-községi Híradó olvasóinak!

Szeretettel üdvözlöm az olvasókat! Sziklainé Lengyel Zsófia vagyok, tősgyökeres budapesti, jelenleg Óbudán élek a családommal. Római katolikus a vallásom, a zsidósággal és a vézskorszakkal a középiskolában találkoztam először, mert az egykori Zsidó Gimnázium épületébe jártam. Az iskola termeiben annak idején egy bátor ember, Ocskay László százados 2000 zsidó üldözött honfitársa életét mentette meg. Rengeteg memoárt, többek közt sok második világháborús visszaemlékezést olvastam, de jó darabig fel se merült bennem, hogy én is könyvet írjak.

Aztán közel 15, nagyvállalati kommunikációként eltöltött év után egyéni vállalkozó lettem, „a” Történetmentő. Modern kori krónikásként családok megbízásából élet-történeteket, családtörténeteket örökíték meg az utókornak interjúk alapján, illetve olykor meglepetéskönyveket is szerkeszttek jeles alkalmakra. Emellett cégtörténeteket is volt szerencsém írni, két könyvem látott például napvilágot a Dreher család és a kőbányai sörgyár kalandos történetéről.

2025-ben jelent meg 88 történet '44-ből című könyve, miként jött létre a túlélők és embermentők történeteinek gyűjteménye?

Az ötlet megszületése egy különleges utazásnak köszönhető. 2019 tavaszán egy diákcsoportot kísértem Auschwitzba és Izraelbe az Élet Menetére. Soknevezetességet láttunk, eljutottunk a haláltáborba és a Siratófalhoz, ugyanakkor szép helyeken is megfordultunk Izraelben, és mégis úgy esett, hogy nekem is, és a diákoknak is az egyik legnagyobb élményünk az út során az volt, amikor személyesen találkozhattunk holokauszt túlélőkkel, és első kézből hallhattuk a történeteiket. Akkor döntöttem el, hogy ezeket a történeteket szeretném lejegyezni és minél többekkel megosztani. A koncepció hamar megszületett: a rövid történetek középpontjában mindig egy-egy tárgy áll majd, amely egyben az epizód címe is lesz. Az egyszemélyes, önkéntes munkát már a covidjárvány alatt kezdtem el: különféle szervezetek és ismerősök által megismert túlélőkkel beszélgettem, jobbra videós alkalmazáson vagy telefonon keresztül. Később pedig megismerkedtem az Igaz Emberekért Alapítványon keresztül azzal a maroknyi embermentővel, akiknek a történetével 2023-ban még ki tudtam egészíteni a készülő kötetet. Így született meg a 80+8 történet, amely kiegészült egy 300 kifejezést tartalmazó rendhagyó fogalomtárral is.

Kiknek szól a kötet? 82 évvel a Vészszak magyarországi borzalmaitól miért fontos, hogy a mai kor embere elolvassa ezeket a visszaemlékezéseket?

Szeretném nagyon hangsúlyozni, hogy a kötet nemcsak, vagy nem elsősorban az érintetteknek szól, hanem főképpen azoknak az embereknek, akik eddig ezt a korszakot bármilyen okból nem akarták közel engedni magukhoz, illetve a fiataloknak, akiknek sajnos nagyon kevés idő adatik ezzel a korszakkal a hivatalos oktatási kereteken belül megismerkedni. Szerintem pedig meg kell vele ismerkednie minden jóérzésű embernek! A kötet

nem csak a 80 éve történtek emléke, nemcsak emlékezni akar, hanem emlékeztetni is. Szól a megőrzésről, az üldözésről, a gyűlöletkeltés és a jogfosztás lépéseiről, méghozzá személyes, plasztikus és hiteles történeteken keresztül. A pároldalas epizódok sűrítve tartalmazzák a történelmet és a mára is vonatkozó tanulságokat egyaránt. Fontos, hogy megtudjuk, hová vezet, hová vezethet a gyűlölet – bármilyen embercsoportról legyen szó –, ugyanakkor bátorságot is meríthetünk az üldözöttekért való kiálláshoz, a megőrzés elutasításához.

Nehéz volt összegyűjteni a történeteket, kiválasztani azokat a sorsokat, melyek helyet kaptak benne?

Ahogy eljutottam az első interjúalanyaimhoz, egyre bővült a kör, ajánlások útján több mint ötven emberrel beszélgettem, s kaptam néhány eredeti családi hangfelvételt is. Minden interjúalanyomnak bekerült a kötetbe legalább egy története, de van, akitől több is. A tárgyak kiválasztása szinte adta magát a beszélgetések végén, s csak az volt a kérdés, hogy a történet mekkora szelete fér bele a pároldalas epizódokba. A diákokra és a témában kevésbé járatosakra gondolva még folytattam a munkát: a történetekben szereplő, kevésbé pontosan ismert kifejezéseket, fogalmakat kigyűjtöttem és Fogalomtárat készítettem, hogy tényleg minden olvasó számára könnyen hozzáférhetőek, érthetőek legyenek a történetek. Az epizódok végén # jelzéssel ki is emeltünk pár fogalmat, amelyek adott korszakban élő jelentését érdemes a Fogalomtárban elolvasni, így bővítve – árnyalva a tudásunkat. Olyan kifejezések is szerepelnek a fogalomtárban, mint a gyakran használt „nem jött vissza” szókapcsolat.

Van olyan történet, amely igazán megérintette?

Már azon a bizonyos Élet menete úton „megszületett a fejemben” a hat bőrrönd, a töltőtoll és a szardínia konzerv története, ezek érintettek meg először, s ezért is döntöttem úgy, hogy könyvet írok annak ellenére, hogy sok kötet jelent meg már erről a korszakról. Ahogy beszélgettem az interjúalanyaimmal, akiket társszerzőimnek és barátaimnak is mondhatok, engem minden történet megérintett. Az olvasókat is meg fogja érinteni. Mindegyik másért hat. Sokfélék, így a korszak minden mozzanatát „illusztrálják”: munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, kényszermunka, halálmenetek, bujkálás, bújtatás, mások mentése, Strasshof felé jutó „szerencsések” történetei.

Folytatás a 6. oldalon.

Középkori zsidó utazók

Beszélgetés Benke Lászlóval

Mesterdiplomát az ELTE Olasz és Hebraisztika, valamint a CEU Középkori Tanulmányok Tanszékén, doktori fokozatot pedig az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájának Romanisztika Programján szereztem. Egykor az ELTE-n is tanítottam, mindkét tanszéken, ahol diplomáztam, most csak a Szent Pál Akadémián oktatok: bibliai héber szövegolvasást, szövegértelmét és hermeneutikát.

Kenyérkereső végzettségem: okleveles szakfordító és -tolmács. Műfordítói és szerkesztői feladatok már az egyetemi éveim során adódtak, s később több kiadó és magazin – köztük a Geographia, a Presscon, a Kalligram és a BBC History – részére végeztem ilyen munkákat. Bibliai szövegeket hivatalosan a Szent Pál Akadémia bibliafordító bizottsága munkatársaként fordítok, de hobiból, az asztalfióknak is dolgozom.

2025-ben jelent meg a Középkori zsidó utazók című könyv az Ön fordításában. Miért fontos, hogy Tudelai Benjámín és regensburgi Petahja útleírásait magyarul is megismerhessük?

E kettő a legnagyobb terjedelmű középkori héber útleírás, egy szefárdi és egy askenázi utazótól, akik a 12. század végén – egymástól nagyjából egy évtizednyi eltéréssel – felkeresték az akkori zsidó centrumot, Bábelt, különösen Bagdad városát, valamint a hajdani zsidó centrumot, a megváltásra váró Erecet. (Emellett Benjámín még bejárja a perzsa határvidéket és Egyiptomot is, és anekdotákat oszt meg a világ peremén élő zsidó királyságokról és legendás állatokról.) A két világhíró rabbi az egyes helyszínek néprajzi jellegzetességeiről, előkelőségeiről, valamint a fontosabb épületekről, piachelyekről és ro-

mokról is beszámol, és a tárgyyszerű beszámolókat legendákkal elegyíti – beszámolójuk ezért történeti adatok és hiedelmek tekintetében egyaránt fontos forrás. Kettejükön kívül „futottak még” mások is, de ők csak szentföldi zarándoklatra vállalkoztak, és rövid műveket, olykor csupán leveleket hagytak ránk.

Honnan jött a kötet ötlete? Mennyire volt gyakori abban az időben, hogy a rabbik útra keltek?

A 2000-es évek végén ösztöndíjjal kutattam olaszországi könyv- és kéziratárakban, ott találkoztam Az utazások könyve ősnymtatványával. Az ismeretlenbe utazás romantikája már gyerekkoromban rabul ejtett, Jules Verne regényeivel, így a középkori héber útleírás is azonnal felkeltette az érdeklődésemet.

Szentföldi zarándoklatokra, valamint a nyugati periféria és a bábeli zsidó központok közötti üzenetváltásra és utazásokra mindig is volt példa a középkorban, de különös módon éppen a keresztes hadjáratok teremtetek rendszeres hajó- és szárazföldi útvonalakat Nyugat-Európa és a Szentföld között – amelyeket zsidó zarándokok is igénybe vehettek. (Különös módon – hiszen ez a kedvező körülmény azt követően kínálkozott a nyugat-európai zsidó zarándokok számára, hogy az első hadjárat elpusztította a Rajna-vidék hitközségeit, valamint Jeruzsálem zsidó és muszlim lakosságát.) A keresztesek biztonságos jogi környezetet is teremtetek a zarándokok számára, akik jaffai partra szállásuk után fegyvertelenül utazhattak a Lex peregrinorum, az utazók sérthetetlenségének hallgatólágos „törvénye” oltalmában. Még arra is látunk példát, hogy egy zsidó utazó – bizonyos Smuél ben Simsón – a jeruzsálemi király menlevelével járta be Jeruzsálemet és Galileát. Persze egy zsidó zarándoknak célszerű volt a maga biztonságát sűrű jattalással és testőrök felfogadásával is szavatolnia a keresztes területeken.

Mit üzennek a világhíró rabbik megfigyelései, beszámolóai a mai kor emberének?

Leginkább azt, hogy számunkra, emberek számára a valóság az, ami, és amit belátunk. A rabbik legendás, mágikus világlátása és végidővárása helyett persze a mai kor embere más legendás elemeket olvaszt egybe a tapasztalati valósággal; például politikai és nemzeti mítoszokat, összeesküvés-elméleteket, modern ezotériát. Ugyanakkor jelentősebb szerkezeti különbséget nem látok pl. tudelai Benjáminnak a samaritánusok irán-

ti megvetése és a modern faji-kulturális fel-sőbbrendűség, sztereotip gondolkodás, törzsiség között; vagy akár az utazóink által a próféták sírjánál észlelt csodajelel, tűzszlopok és mondjuk egy UFO-észlelés között. A megnyilvánulások, kulturális jegyek változtak, és persze ma már ipari léptékben vagyunk képesek a jóra és a rosszra egyaránt, de a ma embere is reflektálatlanul azonosítja a világot a saját értelemvilágával.

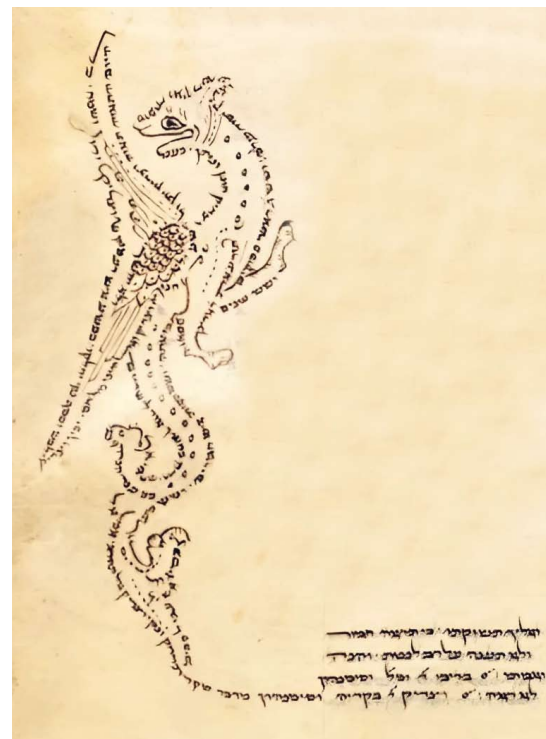
Mennyire jelentett kihívást a szövegek fordítása, gondozása?

A kihívások a legkorábbi források felkutatásával kezdődtek. Mindkét műnek van – immár 120 éves – kritikai vagy magát kritikai-nak láttató szövegkiadása, de ezek készítői (köztük Grünhut Lázár temesvári rabbi) nem ismertek minden fontos kéziratot, és technikáik sem feleltek meg hiánytalanul a modern kritikai kiadásokkal szemben támasztott szakmai követelményeknek. Az eredeti szövegek felkutatásában a Ktiv digitalizált állományai, a lipcsei Egyetemi Könyvtár és a Héber Egyetem egy emeritus professzora, Avraham David nyújtottak segítséget.

A fordításban a szövegek két sajátossága jelentett nagyobb dilemmát: az eredeti gyér szóincset, gyakori szóismétléseit mennyire szépiíthetem, tehetem gördülékenyebbé; valamint a hely- és személyneveket pusztán átírásban vagy fordításban szerepeltessem. Mindkét kérdésben sikerült a számomra kielégítő középutat megtalálnom.

Hol szerezhetik be az érdeklődők a könyvet?

A könyvet a L'Harmattan Könyviadó forgalmazza, melynek a Budapest belvárosi Kossuth Lajos utcában van könyvesboltja, de a könyv a kiadó weboldálán is megrendelhető (harmattan.hu).

Tel-Aviv macskája Scheer Róbertot kérdeztük

Scheer Róbert vagyok, 1973-ban születtem Nagyváradon (Románia). Anyanyelvem magyar. 1985-ben családommal Izraelbe települtünk át. Egy megszakadt rockzenész-pálya után filozófiát tanultam Haifán és Tübingenben.

Első könyvem, a *Der Duft des Sussita* (A Sussita illata) 2012-ben jelent meg; ezt több német nyelvű kötet követte. 2022 szeptemberében „hazatértem”, és egy ideig egy olasz vendéglőben dolgoztam recepciósként és pincérként. 2023 végén kezdtem ismét anyanyelvemen, magyarul írni – ami mindig is régi tervem volt. 2025-ben a KAS Kiadónál megjelent két regényem: *Nagyanyám könnyebb álmot ígért* és *Tel-Aviv macskája*.

2025-ben jelent meg *Tel-Aviv macskája* című könyve. Kikről, kiknek szól a mű?

Új regényem, a *Tel-Aviv macskája* a tel-avivi Dizengoff utcában, egy könyvesboltban játszódik. A könyv novemberben jelent meg, tehát még friss; az eddigi olvasói visszajelzéseknél nagyon biztatóak, többen kifejezetten lelkesedéssel fogadták. A címet Csepeli György adta, aki a kézirat első olvasója volt, és a megjelenésben is sokat segített. A regényről egy igen szép és alapos recenzió

is megjelent a Szombat folyóirat online felületén, amely itt olvasható: <https://www.szombat.org/kultura-muveszetek/boaz-blum-konyvesboltja>.

Romániában született, Izraelben és Németországban élt, miért fontos az Ön számára, hogy magyarul írjon?

Nagy öröm és belső beteljesülés számomra, hogy végre két könyvem magyarul született meg. Mindig is ez volt az álom: az anyanyelvemen írni. Öt nyelven beszélek, és írtam már románul, héberül, angolul, természetesen németül is – mégis mindvégig azt éreztem, hogy a saját hangomat igazán magyarul találhatom meg. Most, hogy ez megtörtént, egyszerre ad erőt és nyugalmat: megerősít abban, hogy új könyveken dolgozzak. Írásaimban az identitáskeresés központi szerepet játszik, ezért az írásmódom is több kulturális réteget hordoz, talán eklektikusnak is nevezhető. Tizenkét évet éltem Erdélyben, majd 1985-ben családom Izraelbe emigrált, ahol tizennyolc évet töltöttem. Később Németországban tanultam filozófiát, és ott kezdtem íróként dolgozni; összesen tizenkilenc évet éltem ott. 2022-ben tértem „haza”. Jelenleg Nagyhegyesen élek, Hajdúszoboszló közelében.

Korábban németül és magyarul is publikált már, milyen könyveket olvashatunk a tollából?

Különösen fontos számomra, hogy megjelenhetett nagyanyám naplójára épülő könyvem, a *Nagyanyám könnyebb álmot ígért*. A holokausztra vonatkozó részek mellett a kötet érzéketlenül megidézi Nagyvárad mindennapi életét az 1950–60-as években is. A műből monodráma készül: a tervek szerint Für Anikó alakítja majd nagyanyám alakját az Örkeny Színház színpadán.

Németországban eddig hat könyvem jelent meg német nyelven. Az első Huszár Ágnes fordította magyarra; a *Sussita* illata címmel részletek már olvashatók voltak

a Múlt és Jövő folyóiratban. A történet Izraelben játszódik, és az ott gyártott Sussita autó köré épül – arról a legendáról is szólva, hogy a tevék megeszik a karosszériáját. Bízom benne, hogy a könyv egyszer teljes egészében is megjelenik magyarul. Ezen kívül több novellám jelent meg magyar irodalmi folyóiratokban, például a Kalligram, a Magyar Napló és az Irodalmi Jelen hasábjain. Az utóbbiban közölt írásomban első és egyben utolsó találkozásomat mesélem el Esterházy Péterrel; a szöveget Spiró György is olvasta, és nagy elismeréssel szólt róla.

Vannak tervei a folytatást tekintve?

Vannak ötleteim új könyvekre is, de jelenleg elsősorban a *Tel-Aviv macskája* körüli olvasótalálkozókkal és bemutatókkal foglalkozom. Március 5-én Debrecenben lesz könyvbemutató Heller Zsolt moderálásával, ahol a Nagyanyám könnyebb álmot ígért című regényről beszélgetünk. Március 23-án, a születésnapomon, a Rumbach zsinagógában, a Peszáhi Fesztivál keretében a *Tel-Aviv macskája* kerül a középpontba. Remélem, hogy más helyszíneken is lesz alkalmam találkozni az olvasókkal – például a Könyvhétén vagy akár online, a Facebookon, ahol néhány hónapja magam is aktív vagyok. Külön öröm volt számomra a szülővárosomban, Nagyváradon tartott kastélybeli bemutató, ahol sok érdeklődő jelent meg, köztük olyanok is, akik még emlékeztek a nagyanyámra. Hasonlóan nagy érdeklődés kísérte a nyíregyházi bemutatót is, amiért nagyon hálás vagyok.

Hol szerezhetik be az érdeklődők a könyvet?

A könyveim országszerte kaphatók a nagyobb könyvesboltláncokban (Libri, Lira stb.), valamint online könyvruházakban is. Közvetlenül a KAS Kiadótól is megrendelhetők. Azoknak az olvasóknak, akik dedikált példányt szeretnének, érdemes a Facebookon üzenetet írniuk – szívesen küldök személyre szóló könyvet is. Köszönöm az érdeklődést, és remélem, hogy hamarosan személyesen is találkozunk valamelyik rendezvényen.

PA-PT

Folytatás a 4. oldalról.

Fiatal felnőttektől a gyermekkorú üldözöttekig tart a sor, az 1944-ben 32 éves, legidősebb interjúalanyom történetével kezdődik, akivel utoljára 106 éves korában beszélgethettem, s a nyolcvanadik epizód azé az egykori gyermeké, aki a deportáláson született. Más szempontból, de ugyanúgy megérintenek az embermentők történetei: a megszólaló, akkor 11–19 éves egykori gyerekek mind saját jogon kaptak Világ Igaza kitüntetést,

mert fiatal koruk ellenére saját feladatot vállaltak egy vagy több ember megmentésében, egyikük ráadásul a szülei tudta nélkül!

Hol szerezhetik be az érdeklődők a könyvet?

A könyv Magyarországon országszerte kapható a könyvesboltokban, s megrendelhető online is, legegyszerűbben és kedvezményesen a BookLab Kiadó webshopjából. Emellett már kapható a kötet elektronikus változatban is. Az ebook formátumot ked-

velők megtalálják például az ekonyv.hu-n, ahol bele is olvashatnak a kötet elejébe. Bízom benne, hogy a két előszó és az első néhány történet sokakat meggyőz, s megvásárolják a kötetet. Szeretném, ha az információ, hogy megjelent ez a különleges könyv, minél többekhez eljutna, köztük történelemtanárokhoz és iskolák könyvtáraiba, hogy a diákok felkészülésként használhassák, amikor a korszakról tanulnak.

PA-PT

DR. ORNA
MONDSCHAJN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Cherchez la femme – Keresd a nőt

A Hágádában nincs egyetlen női szereplő sem. Amikor Széder estén felolvassuk a Hágádát, csak férfi

szereplőkről olvasunk, és a mai modern világban felmerül a kérdés: hová tűnt az emberi társadalom másik 50%-a? Miért csak férfiak vesznek részt a Széder esti rituáléban, és miért csak róluk esik szó?

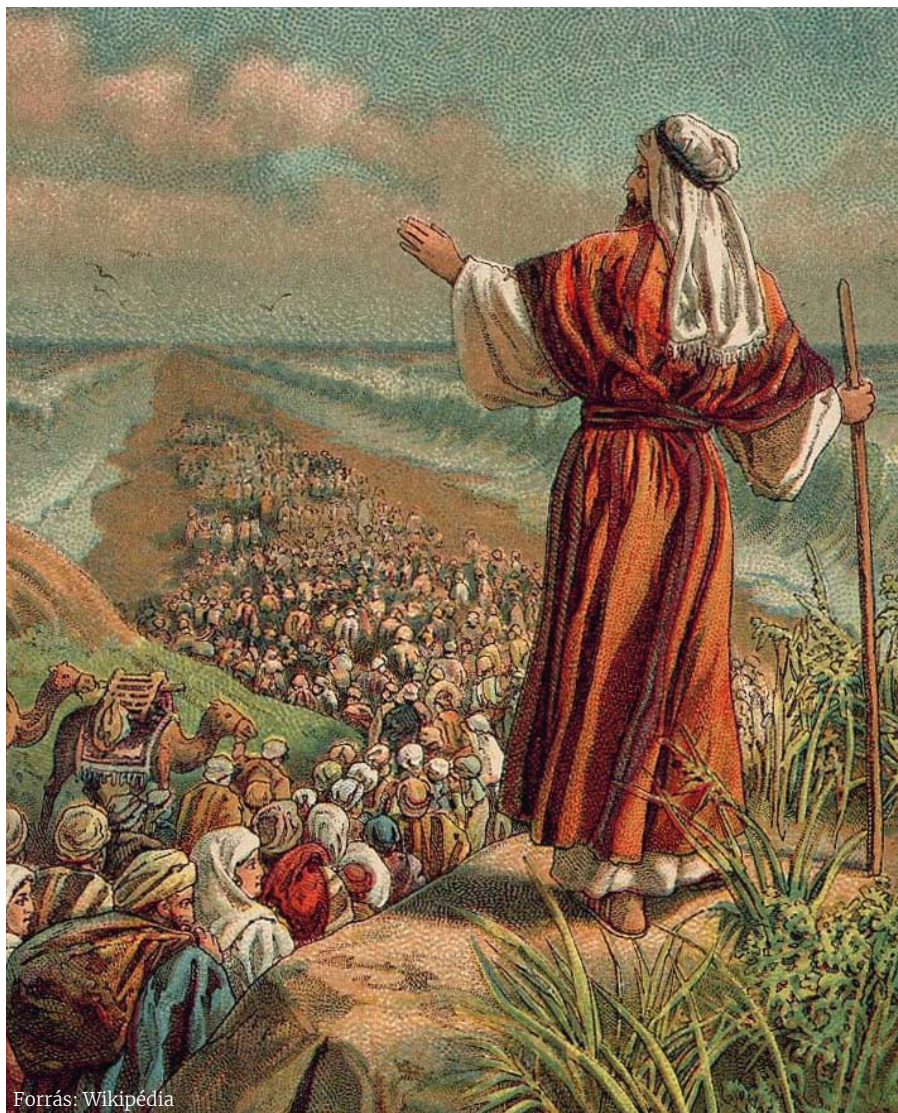
A Hágádá Izráel népének egyik legcsodálatosabb történelmi eseményéről szól: a csodálatos szabadulásról a fáraó szolgálatából. Mózes, a zsidó történelem legnagyobb vezetője számos csoda által mentette ki a rabszolgákat. A hagyomány szerint minden nemzedéknek úgy kell elmondania a történetet, mintha maga is kivonult volna Egyiptomból. A Széder esti rituálé – amely több ezer éve változatlan – segít átélni ezeket az ókori csodákat. Innen ered az egyik fontos micva: „Meséld el fiadnak azon a napon...” – a kivonulás történetének továbbadása.

De a Széder asztal körül nem csak férfiak ülnek. A mai világ fiatal és idősebb női részvevőiben jogosan merül fel a kérdés: kik voltak a Hágádát megelőző történet női hősei? A krónika előzményeiben ugyanis öt fontos női szereplő jelenik meg.

Mózes egy héber rabszolga családban született, abban az időben, amikor a fáraó elrendelte, hogy minden újszülött héber fiúgyermeket meg kell ölni. Anyja, Jocheved, hogy megmentse őt, egy nádból font kosárba tette, és a Nílusra bocsátotta. Nővére, Miriam távolról vigyázott rá. A kosarat a fáraó lánya találta meg, megszánta a csecsemőt, és örökbe fogadta, így Mózes az egyiptomi királyi udvarban nőhetett fel.

Nem feledkezzünk meg két bátor bábáról sem: Sifrá és Puá a fáraó parancsa ellenére – Istenfélelmük miatt – megtagadták, hogy megöljék a megszülető héber fiúgyermeket. Bátor tettük nélkül sok gyermek – köztük Mózes – nem élhette volna meg a születést.

Őt bátor nő, akik mind döntő szerepet játszottak Mózes életében. Nélkülük Izráel története teljesen másképp alakult volna. Nekik köszönheti Mózes az életét, és tőlük indul a mi saját történetünk is. Az ősi narratíva azonban kitörölte a női szereplőket, ezért fontos, hogy a női hang ma hangosan kijavítsa ezt a régi hiányosságot.

Forrás: Wikipédia

Amikor az ünnepélyes Széder asztal körül ülünk, a férfiak vezetik a Hágádá olvasását, a Széder rituáléját, mi – a női résztvevők – kérjünk egy rövid szünetet, és említsük meg az öt eddig láthatatlan női szereplőt. Röviden beszéljünk arról, milyen fontos volt a szerepük, mit tanulhatunk ma is a bátorságukból és döntéseikből.

Pészahi receptek – modern változatban Cimesz sárgatökből

Hozzávalók: 1 kg sárga sütőtök, 1 kiskanál fahéj, 1/2 kiskanál csili, 4 evőkanál barna cukor, 4 evőkanál olívaolaj, 1 kiskanál só, frissen őrölt bors.

Elkészítés: A sütőtöket kockára vágjuk, majd összekeverjük a többi hozzávalóval. A tepsit lefedjük fóliával, és 180 fokos sütőben 45 percig sütjük.

Chároszet – az olasz zsidó konyhából

Hozzávalók: 1 alma és 2 körte (hámozva,

kimagozva), 1/2 pohár sötét mazsola, 5 datolya, 3 aszalt szilva, 3 aszalt sárgabarack, 1/2 pohár barna cukor, 1/2 pohár narancslé, 1/2 citrom vékonyan felszeletelve, 1/2 pohár édes vörösbors, 10 dkg darált dió vagy mandula.

Elkészítés: Az összes hozzávalót puhára főzzük. Leszűrjük, majd hozzáadjuk a diót vagy mandulát. Ha nem elég édes, mézzel vagy datolyasziruppal ízesíthetjük.

Pészachi palacsinta

Hozzávalók: 4 tojás, 3/4 pohár tej vagy víz, 1 kanál olaj, 2 evőkanál cukor, 2 pohár mandulaliszt, 2 evőkanál maceszliszt, 1/2 kiskanál vanília, csipet só.

Elkészítés: A hozzávalókból a szokásos módon tésztát készítünk, kisütjük a palacsintákat, majd édes, pészahi kóser töltelékkel megtöltjük.

Jó étvágyat!

Prežila štyri koncentračné tábory Tretej ríše, jej spomienky vyšli knižne

Etnologička a bývalá riaditeľka piateho najstaršieho múzea na Slovensku, Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote, PhDr. Oľga Bodorová sa v posledných 12 rokoch venuje výskumu židovskej komunity v regióne historického Gemera-Malohontu. Dovtedy sa venovala tradičnej hrnčine, výskumu rómskej a bulharskej etnickej skupine.

V roku 2025 jej vyšla vo Vydavateľstve Brak kniha s názvom: *Spomienky Kornélie Wirtschafterovej*. Je to príbeh maďarskej Židovky, preživšia holokaustu, ktorá je poslednou pamätníčkou v Rimavskej Sobote, ako aj v celom regióne. Narodila sa v Tornali v roku 1926 do milujúcej rodiny. Jej otec bol obchodníkom s drevom.

Keď v novembri 1938 po Viedenskej arbitráži pripadli južné okresy Slovenska Maďarskému kráľovstvu a v nasledujúcom roku vypukla druhá svetová vojna, život rodiny sa úplne zmenil. Kornélia síce mohla ďalej navštevovať gymnázium, no jej príbuzní a celá židovská komunita stratili svoje základné ľudské práva. Na jar 1944 im na rukáve kabáta pribudla žltá páska, neskôr žltá Dávidova hviezda. Kornéliinho otca odvedli do pracovného tábora a brat Zoltán narukoval do armády. Kornélia sa spolu s matkou ocitla v zbernom tábore, v gete v Rimavskej Sobote. Štvorizbový dom v centre mesta museli ne dobrovoľne opustiť. Ani jedna z nich nemohla tušiť, ako sa deportácie a transporty zapíšu do ich životov. Nasledovala cesta do neznáma, do koncentračného a vyhladzovacieho tábora v Auschwitz-Birkenau. Tam videla Kornélia svoju drahú mamičku naposledy. Mladé dievča vzápätí prežilo útrapy ďalších troch koncentračných táborov: Bergen-Belsen, Duderstadt a Terezín. Vráťane pochodu smrti z Duderstadtu do Terezína. Na konci

vojny Kornélia zistila, že z celej rodiny prežil holokaust len otec. Spomienky na vojnové roky 1944 a 1945 sa jej každý deň vynárajú pred očami. S pribúdajúcimi rokmi sa v myšlienkach k nim často vracia.

Všetko, čo prežila, sa naozaj stalo, hovorí 99-ročná úžasná dáma. Pamäť pani Kornélie i napriek veku je neuveriteľná, jej samostatnosť je obdivuhodná. Príbeh je svedectvom o osude a stradaní Židov počas druhej svetovej vojny, ktorých mala v pláne vtedajšia fašistická ideológia na základe rasovej nenávisti zlikvidovať. Preživší sú však dodnes svedectvom o utrpení a brutalite, ktorá nemá v dejinách obdobu.

Pani Kornélia Wirtschafterová žije vo veku 99-rokov v Rimavskej Sobote. V januári 2026 jej prezident Peter Pellegrini udelil štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra II. triedy za mimoriadne zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu. Statočná dáma, ktorú vďaka prezidentskému vyznamenaniu spoznalo celé Slovensko, sa autorke počas dlhých rokov výskumu zverila so svojim osudom. V štyroch lágroch prežila mladá 18-ročná gymnazistka celkom 395 dní. Svoj autentický príbeh hrôzy vyrozprávala prostredníctvom knihy, ktorá sa po mesiaci vypredala. Aktuálne je v ponuke dotlač knihy, ktorá je zároveň prvou knihou o osude Židov z Rimavskej Soboty, o troch getách, či deportáciách zo 4. júna 1944. Nech je Kornéliin príbeh ponaučením pre nás všetkých.

Autorke chcela knihou, okrem iného, poukázať na čoraz častejšie sa šíriace nebezpečenstvo nenávisti na základe rasy, vierovyznania, či inakosti, ktoré viedlo k takmer vyhubeniu jedného, či viacerých etník. Antisemitizmus je rovnako nebezpečný aj v roku 2026, presne tak, ako bol nebezpečný v ro-

koch 1938–1945. Preto akýkoľvek dôkaz o nenávisťných prejavoch na rasovom princípe, je neprístupný. Aj to je jeden z dôvodov, že Oľga Bodorová naďalej pokračuje vo výskume, bádani a publikovaní o židovskej komunite v regióne Gemera-Malohontu. Nedávno odovzdala do tlače ďalšiu publikáciu s názvom: *Židia v Jesenskom v regióne Gemera-Malohontu*. Jesenské/Feled/Feledice sú jej rodnou obcou, v ktorej vyrastala. Nakolko v nej v čase deportácií žilo 73 Židov, od roku 1998 tu z komunity, ktorá si postavila v strede obce synagógu (stojí dodnes), nežije nikto. Svedkom je židovský cintorín. Z pôvodných obyvateľov a 44 preživších, sa vysťahovali všetci na rôzne miesta; do Izraela, USA, Austrálie, Kolumbie, Francúzska, Maďarska, do Čiech. Ich potomkovia sú dôkazom, že rozptýlená komunita funguje.

Oľga Bodorová

Pokračovanie zo strany 3.

Ako veľvyslanec si veľmi vážim, že mám po svojom boku takých spoľahlivých partnerov.

Ak by sme sa rozprávali opäť o štyri roky, kedy by ste boli spokojný so svojim pôsobením na Slovensku?

Rozdelil by som to do troch kategórií:

1. Podpora kritického myslenia a boj proti dezinformáciám

Za úspech by som považoval situáciu, v ktorej sa posunie verejná diskusia správnym smerom. Mojm cieľom je, aby slovenská verejnosť pristupovala k informáciám o Izraeli a židovskom národe s kritickým odstupom a dokázala rozlišovať medzi faktami a zá-

mernými manipuláciami. Chceme prispieť k tomu, aby diskusia o Izraeli bola založená na overených informáciách a realite, nie na jednostranných naratívoch.

2. Strategická spolupráca a ekonomický rozvoj

Mojou ambíciou je posilniť vnímanie Izraela nielen ako krajiny čeliacie bezpečnostným výzvam, ale predovšetkým ako dôležitého partnera pre budúcnosť Slovenska. Úspech by znamenal, že slovenskí politici predstavitelia a podnikateľská sféra budú vnímať potenciál izraelských inovácií a technologického know-how. Posilnením obrazu Izraela chceme zároveň podpo-

riť rast obchodu, investícií a technologickej spolupráce, ktorá prinesie konkrétne prínosy obom ekonomikám.

3. Budovanie medziludských mostov

Diplomacia je v konečnom dôsledku o ľuďoch. Za úspech budem považovať, ak sa zvýši záujem Slovákov o osobný kontakt s Izraelom a jeho obyvateľmi. Či už prostredníctvom cestovania, akademických výmen alebo kultúrnej spolupráce, osobná skúsenosť je najlepším spôsobom, ako búrať predsudky. Keď sa ľudia spoznajú priamo, vytvára sa pevný základ pre porozumenie a dlhodobé partnerstvo.

PA-PT

90. výročie zimných makabiánskych hier

Rozhovor s Zuzanou Luciak

Moje meno je Zuzana Luciak a pôsobím ako tajomníčka Židovskej náboženskej obce Banská Bystrica. K tejto práci ma vedie predovšetkým moje vnútorné presvedčenie a pocit zodpovednosti. Vnímam ako svoju osobnú povinnosť pokračovať v tom, čo začali naši predkovia, uchovávať hodnoty, tradície a pamäť komunity a aktívne sa podieľať na tom, aby židovský život v našom meste mal svoje dôstojné miesto aj dnes.

Ktoré sú najdôležitejšie mílniky v dejinách Židovskej komunity v Banskej Bystrici?

Jedným z najvýznamnejších mílnikov boli II. svetové zimné hry židovskej mládeže Makabi v roku 1936, ktoré sa konali v Banskej Bystrici. Mesto s necelými 11 000 obyvateľmi dokázalo privítať viac ako 5 000 športovcov a členov výprav z pätnástich krajín sveta. Podujatie malo vysokú organizačnú aj spoločenskú úroveň a ukázalo silu a schopnosti vtedajšej komunity i celého mesta. Dôležitým medzníkom bolo aj obnovenie Židovskej náboženskej obce po roku 1989, na čom mal výraznú zásluhu aj môj starý otec Juraj Turčan. Za skutočný mílnik však považujem aj samotných členov našej komunity, ktorí vytrvávajú a starajú sa o to, aby komunita prosperovala. Bez nich by história nemala svoje pokračovanie. Spomeniem napríklad Ivana Belana, vďaka ktorému vznikla myšlienka pamätníka, či jeho sestru, ktorá napísala knihu o svojej rodine a reprezentuje našu komunitu doma aj v zahraničí.

Nedávno ste si pripomenuli 90. výročie zimných makabiánskych hier, ktoré sa kedysi konali vo vašom meste. Prečo je pre vás dedičstvo zimných hier dôležité? V akej forme ste si tieto udalosti pripomenuli?

II. svetové zimné hry Makabi, ktoré sa konali 17. – 24. februára 1936 v Banskej Bystrici patria k najvýznamnejším športovým podujatiam v dejinách nášho mesta. Zúčastnili sa ich športovci a turisti z pätnástich krajín sveta a v roku 1936 boli – popri olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen – jedným z najväčších zimných športových podujatí v Európe. Pre Banskú Bystricu predstavovali nielen športový, ale aj výrazný spoločenský a hospodársky prínos. Podľa dobových výpočtov priniesli mestu a jeho obyvateľom približne tri milióny československých korún, čo bola na tú dobu mimoriadne vysoká suma. Hotely, obchody aj služby boli plne vyťažené a mesto sa výrazne zviditeľnilo doma aj v zahraničí. Deväťdesiate výročie

sme si pripomenuli spomienkovým podujatím a výstavou venovanou osobnosti Imrich Lichtenfeld, ktorú slávnostne otvoril riaditeľ Múzeum holokaustu v Seredi Martin Korčok. Svojou návštevou nás poctili aj J.E. Cobi Yanovsky, izraelský veľvyslanec na Slovensku, Peter Korčok, prezident Slovenského atletického zväzu a viceprezident Slovenského olympijského a športového výboru, Dagmar Gavorníková, prezidentka Maccabi Europe, predstavitelia mesta Banská Bystrica a mnohí priatelia a podporovatelia komunity. Medzi nimi nechýbal ani Tomáš Gálik, účastník štyroch Makabi hier, ktorý sa ani raz neumiestnil horšie ako na desiatom mieste. Svojimi výsledkami sa tak radí k najúspešnejším slovenským účastníkom Makabi hier. Ich prítomnosť bola pre nás potvrdením, že odkaz makabiády má stále silu spájať ľudí naprieč generáciami aj krajinami. Veľké poďakovanie patrí aj nášmu predsedovi Jaromírovi Woltovi, ktorý ma v myšlienke pripomenúť toto výročie podporil a pomohol si jeho realizáciou.

Ak turista zavíta do Banskej Bystrice, ktoré miesta by si mal určite pozrieť?

Návštevníkov radi privítame priamo u nás na obci, kde im priblížime históriu aj súčasnosť židovskej komunity. Odporúčam prehliadku židovského cintorína na Rudlovskej ceste, ktorý je silným a autentickým svedectvom o generáciách našich predkov. S mes-

tom je úzko spätý aj významný maliar Dominik Skutecký. Navštíviť môžete jeho vilu, kde sa nachádza stála expozícia jeho diel. Pri Pamätníku SNP sa nachádza Záhrada Chavivvy Reik, pomenovaná po hrdinke, ktorá bola súčasťou protifašistického odboja. V dohľadnom čase bude možné navštíviť aj nový pamätník obetiam holokaustu a rasového násillia, ktorý vyrastá na mieste asanovanej synagógy. Zároveň pripravujeme sprievodcu židovským okruhom Banskou Bystricou, aby si návštevníci mohli históriu mesta prejsť ucelenejšie.

Ako vnímate súčasnosť a budúcnosť miestnej židovskej komunity?

Za kľúčové považujem udržiavať a vysvetľovať dôležitosť sviatkov a sprístupňovať zvyky a tradície. Minulý rok sme zorganizovali nultý ročník festivalu židovskej kultúry Shalom Banská Bystrica, počas ktorého sa v priebehu jedného dňa vystriedalo približne 350 návštevníkov. Tento záujem nás povzbudil a utvrdil v tom, že verejnosť má úprimný záujem spoznávať židovskú kultúru aj jej súčasnú podobu. Budúcnosť vidím v otvorenosti, spolupráci a prepájaní komunity s mestom. Verím, že ak budeme dôsledne pracovať na zachovávaní dedičstva a zároveň vytvárať nové tradície, židovský život v Banskej Bystrici bude mať svoje pevné miesto aj naďalej.

PA-PT

Jacob Zvi Yanovsky, veľvyslanec Štátu Izrael, Zuzana Luciak a riaditeľ Múzea holokaustu v Seredi Martin Korčok

Jacob Zvi Yanovsky

Nový veľvyslanec Izraela na Slovensku

Foto: Michal Smrčok

Gratulujeme k vymenovaniu za veľvyslanca! Prosíme, predstavte sa stručne čitateľom Spravodajcu!

Pred príchodom do Bratislavy som dlhé roky pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí Izraela v rôznych diplomatických pozíciách. Viedol som odbor pre krajiny Perzského zálivu, kde som bol zodpovedný aj za implementáciu Abrahámových dohôd. Predtým som riadil diplomatický kurz pre nových kariérnych diplomatov. Počas svojej kariéry som pôsobil aj ako politický radca na veľvyslanectve Izraela v Tokiu a ako zástupca generálneho konzula v čínskom Čcheng-tu.

Narodil som sa a vyrastal v Haife, posledných päť rokov som však žil v Jeruzaleme. Som ženatý, moja manželka sa volá Alma, a máme trojročného syna Adama.

Čo znamená po 7. októbri 2023 reprezentovať Izrael vo svete? Je dnes byť veľvyslancom iné ako pred tragickými udalosťami?

Zastupovať dnes Izrael je mimoriadne zodpovedná úloha. Pôsobíme v prostredí silnej kritiky, ktorú často formujú koordinované kampane na sociálnych sieťach a pretrvávajúce prejavy antisemitizmu. O to dôležitejšie je pokojne a vecne vysvetľovať fakty a prinášať pravdivý obraz situácie.

Izrael má nespochybniteľné právo chrániť svojich občanov a našou povinnosťou je zároveň upozorňovať na neprimerané dvojité štandardy, s ktorými sa denne stretávame.

Zároveň však Izrael nemožno vnímať len cez prizmu bezpečnosti. Je to krajina, ktorá svojím prínosom výrazne presahuje svoju geografickú veľkosť. Našou úlohou je, aby bol skutočný charakter Izraela a jeho prí-

nos pre svet nielen viditeľný, ale aj pochopeňý a oceňovaný.

Čo by sme mali vedieť o vzťahoch medzi Slovenskom a Izraelom?

Slovensko a Izrael spájajú dlhodobé, priateľské a vzájomne rešpektujúce vzťahy, ktoré stoja na spoločných demokratických hodnotách a otvorenom dialógu. Naša spolupráca však zďaleka nie je len na úrovni vlád, medzi nami existuje prirodzená blízkosť, ktorú vidno v rastúcom turistickom ruchu, akademických výmenách aj obchodných partnerstvách.

Slovensko je pre Izrael dôležitým partnerom v Európe a tento vzťah si veľmi vážime. Naše väzby majú aj hlboký historický rozmer, vrátane citlivej kapitoly tragického osudu židovských komunít na Slovensku.

Zároveň sa pozeráme dopredu, naše partnerstvo je dynamické a existuje značný potenciál na jeho ďalšie rozširovanie a prehlbovanie v mnohých oblastiach.

Existujú oblasti spolupráce, ktoré je možné a vhodné rozvíjať?

Určite áno. Existuje výrazný priestor na ďalšie posilňovanie spolupráce vo viacerých strategických oblastiach. Našou ambíciou je prehĺbovať bilaterálne vzťahy najmä v politickej, akademickej a podnikateľskej sfére, ale aj v oblasti kultúry a medzilidských kontaktov.

Medzi kľúčové oblasti rozvoja patrí zdravotníctvo, energetika a obrana, ako aj podpora inovácií, výskumu a technologických partnerstiev. Izrael patrí medzi svetových lídrov v oblasti inovácií a startupového ekosystému, zatiaľ čo Slovensko disponuje silnou priemyselnou základňou a kvalitným inžinierskym know-how, tieto predpoklady

vytvárajú prirodzený priestor pre synergickú spoluprácu.

Veľký potenciál vidíme aj v rozširovaní obchodu a investícií, v intenzívnejšej spolupráci medzi univerzitami a výskumnými inštitúciami, ako aj v prepájaní verejného a súkromného sektora v oboch krajinách. Slovensko ako členský štát EÚ a krajina ležiaca v srdci Európy môže byť pre inovačne orientovanú izraelskú ekonomiku mimoriadne atraktívnym partnerom, a rovnako to platí aj opačne. Možnosti spolupráce sú široké a prínosy pre obe strany môžu byť veľmi významné.

Už niekoľko týždňov sa nachádzate v krajine. Aké sú vaše prvé dojmy?

Som veľmi rád, že môžem pôsobiť práve tu. Už od prvých dní som sa stretol s mimoriadne srdečným prijatím a úprimne ma oslovila otvorenosť a pohostinnosť ľudí na Slovensku. Kamkoľvek prídem, vnímam skutočný záujem, rešpekt a ochotu viesť zmysluplný dialóg, niečo, čo mi v mnohom pripomína izraelskú povahu.

Slovensko je krásna krajina s bohatou históriou, silnými tradíciami a jasnou identitou, ktorá sa zároveň sebavedomo pozerá do budúcnosti. Veľmi pozitívne vnímam aj profesionalitu mojich partnerov a konštruktívnu atmosféru pre spoluprácu. Tieto prvé dojmy vo mne vyvolávajú optimizmus a motiváciu ďalej rozvíjať už dnes pevné vzťahy medzi našimi krajinami.

Ako vnímate súčasnosť židovskej komunity na Slovensku a jej vzťah k Izraelu?

Židovská komunita je naším prirodzeným a nenahraditeľným partnerom, naše poslanie sú v mnohom prepojené. Úprimne si vážim ich podporu, rady aj srdečné prijatie, ktorého sa nám na Slovensku dostalo. Ich prínos je neoceniteľný a v každej iniciatíve stoja medzi prvými pri nás.

Pre Izrael je bezpečnosť a prosperita židovských komunít vo svete zásadnou prioritou. Veľmi ma oslovila živá a aktívna komunita, ktorú som mal možnosť spoznať v Bratislave aj v ďalších mestách. Silná a sebavedomá židovská komunita je dôležitou súčasťou budúcnosti Slovenska, rovnako ako jeho dejiny nemožno oddeliť od židovského dedičstva. Podpora a rozvoj tejto komunity nie sú len morálnym záväzkom voči tragédiám druhej svetovej vojny, ale aj prirodzeným krokom smerom k otvorenej, rozmanitej a hodnotovo ukotvenej spoločnosti.

Pokračovanie na strane 5.

Spomienky v Komáróme

V súvislosti s Medzinárodným dňom pamiatky obetí holokaustu uviedli 2. februára v kine Jókai – na severnej strane už v minulom roku prezentovanú – hru s názvom Deväť kufrov, ktorá na základe diela Bélu Zsolta pripomína tragické obdobie holokaustu.

Dňa 4. februára zorganizovalo združenie Impulzus, TéKa a Múzeum Györgya Klapku miestnu historickú konferenciu s názvom Lokálne svety, spoločenské prechody. Na podujatí sa zúčastnilo celkovo 19 prednášajúcich, mladších aj starších výskumníkov. Konferencia prepojoila spoločenské procesy minulosti a súčasnosti a lokálne témy. Dôležité bolo predstavenie výskumov mladších aj skúsenejších odborníkov a podpora dialógu medzi generáciami. Viaceré odborné príspevky súviseli s históriou našej komunity. Na podujatí zastupovali našu komunitu predseda Anton Pasternák a jeho manželka.

Foto: Balázs Vízsló (Komáromi Városmarketing Kft.)

PZs-PA

Niekoľkostoročná prítomnosť Židovská komunita v Mosonmagyaróvári

V Budapešti, v komunitnom priestore s názvom Csány5, sa ako prvá zo série výstav otvorila prezentácia o židovskej komunite v Mosonmagyaróvári. Prítomných privítal vedúci inštitúcie András Heisler. Cieľom iniciatívy je predstaviť malé komunity, ktoré aj dnes aktívne fungujú a významne prispeli k zachovaniu židovstva v Maďarsku.

Na podujatí vystúpil s príhovorom Dr. Andor Grósz, predseda Federácie židovských náboženských obcí v Maďarsku, a Zoltán Radnóti, hlavný rabín, ktorý je zároveň rabínom miestnej komunity. Komunitu predstavil predseda László Ligeti. Na podujatí boli zastúpené aj viaceré okolité obce (napr. Szombathely, Komárno). Výstava je prístupná do 20. marca na Csányiho ulici 5 v Budapešti.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASBXX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

ŽNO Komárno, klub Shalom a Spravodajcu podporili Viera Kamenická (Bratislava), György Himmler (Štúrovo), Viera Perlová a darcovia, ktorí požiadali o anonymitu. Ďakujeme!

Počas februára navštívila Menház skupina budapešťanských dôchodcov. Našich hostí privítali Magda Saláth a manželia Paszternákovci. Skupina sa oboznámila s históriou našej komunity, prezrela si synagógu aj naše mikromúzeum.

Sviatok Pesach sa začína večer 1. apríla. Naš cintorín je v tento deň prístupný do poludnia. Dňa 2. a 3. apríla sú hlavné sviatočné dni, počas ktorých bude cintorín aj sekretariát ŽNO zatvorený. Od 4. do 7. apríla sú polovičné sviatočné dni. Posledné dva dni sviatku, 8–9. apríla (streda–štvrtok), sú opäť hlavné sviatky, cintorín aj sekretariát budú zatvorené. Všetkým našim čitateľom prajeme Kóšer Pesach!

Na rok 2026 sme získali podporu od mesta Komárno na programy klubu Shalom.

Dva z našich projektov boli úspešné vo Fonde kultúry národnostných menšín. Podporu získal náš časopis Spravodajca a naše kultúrne podujatia. Ostatné podané projekty sú v procese hodnotenia.

Do konca februára sme vyúčtovali všetky projekty za rok 2025.

Nadalej očakávame vaše návrhy na programy na adrese kile@menhaz.sk.

Spravodajca – mesačník ŽNO v Komárne, založené v roku 5756. (1996), **šéfredaktor:** Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci:** Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava:** Richard Saláth, **jazyková korektúra:** Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Anton Pasternák (Komárno), **tlač:** Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, **tel./fax:** 00421/35/7725-355. **Registračné číslo:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

SPRAVODAJKA

MAREC 2026 – ADAR–NISAN 5786.

MESAČNÍK ŽNO V KOMÁRNE

XXIV. REG. ROČNÍK. 3. ČÍSLO, 358. ČÍSLO

KONCERTOM SME OSLÁVILI PURIM V KOMÁRNE

VEĽVYSLANEC

„Som veľmi rád, že môžem pôsobiť práve tu. Už od prvých dní som sa stretol s mimoriadne srdečným prijatím a úprimne ma oslovila...“

3

BANSKÁ BYSTRICA

„Budúcnosť vidím v otvorenosti, spolupráci a prepájaní komunity s mestom. Verím, že ak budeme dôsledne pracovať...“

4

SPOMIENKY

„V roku 2025 jej vyšla vo Vydavateľstve Brak kniha s názvom: Spomienky Kornélie Wirtschafterovej. Je to príbeh maďarskej Židovky...“

5

Purim v Menháze

Dňa 2. marca, v pondelok o pol piatej popoludní sme sa stretli v komárňanskom Menháze, aby sme spoločne oslávili sviatok Purim. Prítomných v synagóge privítal koordinátor programu Tamás Paszternák. Veselú – hoci v tieni novej vojny, ktorá vypukla na Blízkom východe len pár hodín predtým – purimovú slávnosť spestril vynikajúci koncert bratislavskej skupiny Pressburger Klezmer Band. Tradičné melódie, spev a modernejšie skladby úplne očarili publikum. Mnohí z nás spievali spolu s kapelou.

Knihu Ester, Megilat, čítal v synagóge rabínsky kandidát Ákos Hemera. Pri vyslovení Hámánovho mena zazneli rapkáče a píšťalky...

Chutné, kóšer jedlá sme si vychutnali v sále Zoltána Wallensteina, kde sme si vypočuli aj sviatočné učenie nášho hosťujúceho prednášateľa. Dozvedeli sme sa viac o purimových tradíciách a posolstve sviatku. Pomodlili sme sa za izraelskú armádu a za skorý mier vo Svätej zemi.

Tradičnú purimovú tombolu viedol András Paszternák, pričom do žrebovania sa aktívne zapojili aj najmladší účastníci. Ďakujeme všetkým, ktorí sa podieľali na príprave a uskutočnení programu!

PA

Sederový večer

ŽNO Komárno aj tento rok organizuje tradičný sederový večer, ktorý sa uskutoční **1. apríla 2026, v stredu (prvý seder) od 18:00** v Menháze pod vedením Mihályja Riszovannija.

Prihlásiť sa môžete do 23. marca na adrese kile@menhaz.sk.

Zmeny na cintoríne

Na židovskom cintoríne v Komárne bola na bránu nainštalovaná vstupná jednotka s kódom. Táto zabezpečuje, aby brána do areálu cintorína nezostávala otvorená. Kód na vstup je možné vyžiadať na sekretariáte ŽNO alebo na telefónnych číslach umiestnených pri vstupe na cintorín. Súbežne s tým bol modernizovaný aj kamerový systém cintorína.

Foto: Zoltán Kollár